

Anbefalt fremgangsmåte for å sikre fri sikt langs offentlig vei

Innhold

Innhold.....	1
1. Innledning.....	1
2. Fremgangsmåten generelt.....	1
3. Utgangspunktet er en frivillig løsning.....	2
4. Tiltak innenfor den offentlige vei etter loven.....	3
4.1. Om fremgangsmåten og typisk anvendelse.....	3
4.2. Relevant lovverk.....	3
4.3. Hva har kommunen rett til å gjøre.....	4
4.4. Vilkår.....	4
4.5. Prosedyre.....	4
5. Tiltak utenfor den offentlige vei etter loven.....	5
5.1. Fjeming av vegetasjon langs veien og i kryss etter veglova.....	5
5.2. Fjeming av vegetasjon langs veien og i kryss etter naboloven og straffeloven.....	7
5.3. Fjeming av byggverk, innretninger, ledninger mv. langs veien og i kryss etter veglova.....	8
5.4. Fjeming av vegetasjon og innretninger ved avkjørsler etter veglova.....	10
6. Hva kommunen ikke kan gjøre!.....	12

1. Innledning

«Tre av ti dødsulykker på sykkel skyldes dårlig sikt. Ofte er det hekk, busker og vegetasjon som hindrer oversikt» - Statens vegvesen.

Som veimyndighet og ansvarlig for drift og vedlikehold av kommunale veier («veiholder»), har Stavanger kommune et særskilt ansvar for å følge opp at sikten langs kommunale veier og fortau er tilfredsstillende, slik at alle kan ferdes trygt i trafikken. I dette dokumentet beskrives anbefalt fremgangsmåte for å sikre fri sikt langs vei og fortau, i kryss og ved avkjørsler.

2. Fremgangsmåten generelt

Når vegholder blir klar over at det foreligger hindringer for fri sikt langs offentlig vei, fortau, i kryss eller ved avkjørsler (et «frisiktproblem») er utgangspunktet å få til en frivillig løsning med den som er ansvarlig for hindringen (den «ansvarlige»). Som oftest er den ansvarlige eier eller bruker av eiendommen hvor hindringen befinner seg; normalt naboeiendommen til veien/fortauet.

En frivillig løsning forutsetter normalt en personlig og direkte kontakt med den ansvarlige. Dialogen må være åpen og pedagogisk. De fleste forstår at hekk, trær, busker og annen vegetasjon, samt gjerder, murer, byggverk og andre større innretninger, kan hindre fri sikt, skape trafikkfarlige situasjoner, hindre ferdsel og vanskeliggjøre vegvedlikeholdet. Det er derfor nødvendig å forklare hvorfor forholdene må rettes på og hvordan det kan gjøres. Vis respekt for at det er innbyggernes

private eiendom vi snakker om; ofte er det hjemmet deres. Vegholder kan tilby å gjennomføre rettingen for den ansvarlige; enten for den ansvarliges eller kommunens regning, avhengig av situasjonen. På den måten kan kommunen legge til rette for en rask og smidig løsning på frisktproblemet, samt at innbyggernes interesse blir ivaretatt.

Kontakt med grunneier eller bruker for å få til en frivillig løsning bør derfor være hovedregelen i de fleste situasjoner.

Alternativt gir grannelova – kjent som naboloven - og veglova hjemmel for kommunen som vegholder og vegmyndighet til å kreve eller pålegge retting, eller selv gjennomføre nødvendige tiltak. Uavhengig av hvilken fremgangsmåte som velges, eller lov som påberopes, må det aktuelle frisktproblemet dokumenteres.

3. Utgangspunktet er en frivillig løsning

Med unntak for vegetasjon som vokser inn på, ut i eller over veien/fortauet, jf. punkt 4, **skal følgende alltid utføres når veiholder blir klar over et frisktproblem:**

- a) Forholdet må dokumenteres i form av bilder og kart, samt en konkret beskrivelse av hva som utgjør det utilfredsstillende forholdet; f.eks. at hekken i krysset er høyere enn 0,5 meter. Tid og sted må noteres, samt hvilken eiendom det gjelder.
- b) Det må avklares om forholdet kan behandles av byggesaksavdelingen etter plan og bygningsloven; f.eks. dersom varige konstruksjoner og andre større innretninger er plassert innenfor byggelinjer eller frisktlinjer fastsatt i reguleringsplan.
- c) En skriftlig oppfordring om å rette forholdet, med beskrivelse av hva som må gjøres og hvorfor, legges i postkassen eller gis direkte til den det gjelder. Skrivet må orientere om hvem de kan kontakte i kommunen dersom de har spørsmål eller behov for å drøfte gjennomføring av tiltak.
- d) Oppfordringen følges opp med kontakt på stedet eller telefonhenvendelse for å muntlig forklare og begrunne de tiltak som bør gjøres og forsøke å finne frem til en frivillig løsning. Gjennomfør felles befarung.
- e) Det må orienteres om hva som vil skje dersom frisktproblemet ikke løses ved frivillighet.
- f) Kontakten med grunneier eller bruker bør dokumenteres. Videre må det dokumenteres hva slags frivillig ordning man har kommet frem til. Dersom man ikke kommer frem til en frivillig løsning, bør de løsninger som har blitt foreslått og drøftet dokumenteres.
- g) Det bør settes en tidsfrist for gjennomføring.

En fordel med frivillige løsninger er at vegholder sammen med innbygger i fellesskap kan finne frem til alternative løsninger som ivaretar begge parter behov på en akseptable måte. Ensidige løsninger fra kommunen er ikke å foretrekke; det vil normalt møte motstand. Ved valg av ensidig løsning bør en forsøke å ta hensyn til de innspill grunneier eller bruker har kommet med.

Dersom grunneier ikke frivillig etterkommer oppfordringen om retting benyttes en av fremgangsmåtene etter loven ut fra hvilken situasjon det gjelder.

Dersom det er grunn til å tro at grunneier ikke har mottatt eller forstått oppfordringen, eller konsekvensene av å ikke etterkomme den, bør det vurderes å gjenta fremgangsmåten ovenfor.

4. Tiltak innenfor den offentlige vei etter loven

4.1. Om fremgangsmåten og typisk anvendelse

Fremgangsmåten følger nabolovens bestemmelser. Det er en praktisk og enkel fremgangsmåte som typisk anvendes når vegetasjon, dvs. hekk, trær, busker og andre planter, vokser inn på, ut i eller over veien/fortauet. (Teoretisk sett kan også veglova anvendes, men er mindre praktisk.)

Fremgangsmåten gjelder som nevnt bare for tiltak innenfor den offentlige vei, herunder fortau, samt gang- og sykkelvei og turvei som driftes og vedlikeholdes av kommunen.

4.2. Relevant lowerk

Granelova av 1961 («gl.» eller «naboloven») slår fast som hovedregel at ingen må ha noe som urimelige eller unødvendig er til skade eller ulempe på naboeiendommen; herunder noe som kan regnes som farlig, jf. gl. § 2 første ledd¹.

Vegetasjon som vokser inn på, ut i eller over offentlig veg og fortau vil i utgangspunktet oppfylle ovennevnte vilkår ettersom slik vegetasjon enten vil ha betydning for fri sikt og sikker ferdsel eller fremkommelighet. Nedfall fra vegetasjon vil ha betydning for veivedlikehold. Således vil vegetasjon inn på, ut i eller over offentlig veg og fortau være til skade og ulempe både for trafikkikkerhet, trafikkavvikling og vegvedlikeholdet. Det er ikke tvilsomt at det både er urimelig og unødvendig å la vegetasjon på privat eiendommen ha en slik innvirkning på offentlig vei.

Det å ha vegetasjon inn på, ut i eller over offentlig vei/fortau er således i utgangspunktet ikke lovlig.

Som hovedregel kan veiholder kreve av den som har den aktuelle vegetasjonen - dvs. den ansvarlige, som oftest grunneier eller bruker av naboeiendommen - at slike ulovlige forhold blir rettet, jf. gl. § 10 første ledd². Slik retting foregår normalt ved at vegetasjon beskjæres eller greiner og røtter fra slik vegetasjon kuttes og fjernes.

I utgangspunktet skal den ansvarlige sørge for retting for egen regning.

Imidlertid gir naboloven vegholder hjemmel til selv å foreta retting dersom den ansvarlige ikke har sørget for retting innen en varslet frist, jf. gl. § 12³. Kommunen har ikke love til å gjennomføre tiltak før fristen er utløpt.

Etter naboloven kan vegholder kreve kostnaden for gjennomføring av retting erstattet av den ansvarlige, jf. gl. § 9⁴.

Vegholders retting etter naboloven kan derfor skje for den ansvarliges regning.

Ellers er det forbudt å plasserer innretninger i veien/på fortauet uten tillatelse. Det samme gjelder å henge ting ut i/over veien/fortauet fra egen eiendom. Forbudet følger både av veglova og politivedtektene.

¹ «Ingen må ha, gjera eller setja i verk noko som urimeleg eller uturvande er til skade eller ulempe på granneeigedom. Inn under ulempe går òg at noko må reknast for farleg.»

² «Tilstand eller tilhøve som strider mot nokorføresegn i §§ 2-5, har grannen krav på vert retta. ...»

³ «Tre, greiner, og røter som stikk inn på granneeigedom og er nemnande til skade eller ulempe, har grannen rett til å kutta eller skjera av etter grenselina og eigna til seg. For tre og greiner gjeld dette berre når varsel er gjeve og dei så ikkje er borttekne innan rimeleg tid.....»

⁴ «Det økonomiske tapet nokon lid av skade eller ulempe i strid med nokorføresegn i §§ 2-5 er den ansvarlege skyldig til å bøta,2 anten han sjølv eller nokon han svarar for, har gjort seg skuldig i aktløyse eller ikkje.»

4.3. Hva har kommunen rett til å gjøre

- a) Vegholder kan kreve at grunneier eller bruker beskjerer hekk og annen vegetasjon og kutter greiner og røtter som har vokst seg inne på, ut i eller over den offentlig vei og fortau og fjerner det avskårne.
- b) Dersom grunneier eller bruker ikke etterkommer kravet innen en rimelig frist, kan vegholder selv gjennomføre beskjæring og kutting inntil eiendommens grenselinje. Er det uenighet om hvor grenselinjen går, skal juridisk kontaktes. NB! GisLine gir ikke alltid riktig bilde av de rettslige grenseforholdene.
- c) Vegholder kan belaste grunneier eller bruker med kostandene ved beskjæring, kutting og fjerning.

4.4. Vilkår

- a) Vegetasjon på naboeiendommen har vokst seg inn på, ut i eller over veien eller fortauet.
- b) For at vegholder skal kunne gjennomføre tiltak selv, må forholdet være krevd rettet, den ansvarlige må være gitt en rimelig frist til å rette forholdet, og fristen må være utløpt uten at retting er gjennomført.

4.5. Prosedyre

- a) Vegholder sender de(n) ansvarlige skriftlig oppfordring om å klippe/beskjære/kutte vegetasjon som vokser seg inne på, ut i eller over den offentlig vei og fortau innen en angitt tidsfrist. Oppfordringen må redegjøre hva som er tilstrekkelig klipping/beskjæring/kutting, samt at det avkuttete må fjernes. Skrevet må orientere om hvem de kan kontakte i kommunen dersom de har spørsmål.
- b) Dersom den ansvarlig ikke har rettet forholdet i samsvar med oppfordringen innen tidsfristen, sender vegholder formelt brev til den ansvarlige med krav om retting av det ulovlige forholdet. Det må forklares konkret hva som må rettes, og det må settes en rimelig frist for retting. Det må vises til den tidligere oppfordring, og konstateres at den ikke er etterkommet. Fristen må gi den ansvarlig tid til å områ seg og tid til å gjennomføre rettingen. Retting skal skje for egen regning, og det må gjøres klart at retting også innebærer at det avskårne; dvs. greiner, løv, røtter m.m., også skal fjernes for den ansvarliges regning. Det må informeres om at dersom den ansvarlige ikke foretar retting innen fristen, vil kommunen som vegholder sørge for retting for den ansvarliges regning.
- c) Dersom den ansvarlige ikke etterkommer kravet innen den fastsatte fristen, kan vegholder selv gjennomføre nødvendig retting. Med andre ord kan vegholder da uten ytterligere varsel, selv iverksette klipping, beskjæring og kutting, og fjerne det avskårne.
- d) Det bør imidlertid sendes varsel til den ansvarlige i rimelig tid om når retting vil bli gjennomført av kommunen.
- e) Kostnadene ved retting kan belastes den ansvarlige. Av likhets- og prevensjonshensyn bør det alltid vurderes.
- f) Kravet som sendes den ansvarlige er ikke et pålegg i forvaltningsrettslig forstand, og utgjør således ikke et vedtak etter forvaltningsloven. Beslutningen om å kreve retting eller gjennomføre retting, er således i utgangspunktet ikke gjenstand for klage. Kommunen opptre imidlertid ikke som en ordinær grunneier, men som forvalter av offentlig infrastruktur; et forvaltningsansvar som følger av lov. Som et offentlig forvaltningsorgan vil de alminnelige regler for god forvaltningsskikk komme til anvendelse når man opptre som sådan, og god forvaltningsskikk tilsier at klager blir vurdert og besvart innen rimelig tid.

5. Tiltak utenfor den offentlige vei etter loven

Fremgangsmåten nedenfor anvendes når tiltak må gjennomføres på private eiendommer inntil den offentlig vei og fortau; dvs. inne på naboeiendommene.

Er det uenighet om hvor grenselinjen går for den private eiendommen, skal alltid juridisk kontaktes.

5.1. Fjerning av vegetasjon langs veien og i kryss etter veglova

5.1.1. Om fremgangsmåten og typisk anvendelse

Fremgangsmåten følger veglovas bestemmelser og benyttes dersom en ikke har kommet frem til en frivillig løsning under punkt 2 og 3. Veglova av 1963 («veil.») gir veimyndigheten hjemmel til gjennomføre retting uten frivillig medvirkning fra den ansvarlige eller fra namsmyndigheten (tvangsfullbyrdelse), men fremgangsmåten innebærer mer saksbehandling. Anvendes typisk når vegetasjon må fjernes, beskjæres eller klippes på naboeiendommen for å sikre fri sikt langs veien eller i veikryss.

I motsetning til bygninger og innretninger, krever ikke vegetasjon innenfor byggegrensen særskilt tillatelse. Men grunneier eller bruker er pliktig til å begrense vegetasjon når det er bestemt. Dersom melding gis før vegetasjonen har vokst utover det bestemte, må grunneier/bruker sørge for retting for egen regning.

5.1.2. Relevant lovverk

Kommunen som vegmyndighet for kommunale veier kan gi pålegg om at vegetasjon mellom veien/fortauet og byggegrensen blir fjernet eller beskåret dersom vegmyndigheten finner det nødvendig av hensyn til ferdsele eller veivedlikeholdet, jf. veglova § 31⁵. Det er vegmyndigheten selv som avgjør om det er nødvendig etter en skjønnsmessig vei- og trafikkfaglig vurdering. Pålegget er rettslige bindende og er således et forvaltningsrettslig vedtak.

Den pålegget retter seg mot – den ansvarlige, som oftest grunneier eller bruker - har imidlertid krav på vederlag for skade og ulempe, samt erstatning for utgifter ved å etterkomme pålegget. Dersom ikke pålegget etterkommes innen en fastsatt frist, kan vegmyndigheten selv sørge for retting. Det er ikke nødvendig å gå veien om tvangsfullbyrdelse.

Den som pålegget retter seg mot har fremdeles krav på vederlag for skade og ulempe, med mindre vegmyndigheten har gitt skriftlig melding før tilstanden oppsto om hva som tillates av vegetasjon. Slik informasjon kan f.eks. gis ved informasjonshefter som deles ut til grunneieren eller brukerne i det aktuelle område. Dersom vegmyndigheten har gitt pålegg en gang tidligere og vederlag og erstatning har blitt utbetalt, så har ikke den ansvarlige krav på vederlag og erstatning neste gang det blir gitt tilsvarende pålegg.

⁵ «Tre, busker og annen plantevekst innafor byggegrenser som er fastsette i eller med heimel i § 29, kan påbydast borttatt eller skorne ned i den mon det blir funne naudsynt av omsyn til ferdsla eller vegvedlikehaldet. Eigar eller rettshavar har krav på vederlag etter skjønn¹ for skade og ulempe som er ei følge av påbodet, og for utgifter med borttaking eller nedskjering.

Vil eigaren eller rettshavaren ikkje etterkome påbodet i første ledd innan den fristen som er fastsett i påbodet eller seinare, kan vegstyremakta² syte for at arbeidet blir gjort. I så fall skal eigaren eller rettshavaren ha vederlag etter skjønn¹ for skade og ulempe.

Er det i tide gitt skriftlig melding om at det ikkje er tillate å plante slike vekstar, har eigaren eller rettshavaren ikkje krav på vederlag.....»

5.1.3. Hva kommunen har rett til å gjøre

- a) Pålegge grunneier eller bruker å fjerne, flytte, kutte, beskjære eller klippe vegetasjon innenfor byggegrense langs veien eller i krysset for å sikre fri sikt. Pålegget vil være rettslig bindende.
- b) Dersom grunneier ikke etterkommer pålegget kan kommunen selv sørge for å gjennomføre tiltaket. Det er ikke nødvendig å gå veien om tvangsfullbyrdelse. Med andre ord kan vegmyndigheten ta seg inn på privat grunn å gjennomføre tiltak med hjemmel i veglova § 31.
- c) Dersom grunneier har klaget over pålegget, bør klagen behandles før kommunen selv gjennomfører tiltaket; dvs. at klagen gis såkalt oppsettende virkning.
- a) Kommunen må svare for skade og ulempe som følge av tiltaket, og utgifter dersom grunneier/bruker gjennomfører tiltaket selv. Dette gjelder imidlertid ikke dersom det er gitt skriftlig melding om hva som tillates av vegetasjon før tilstanden oppsto. På tilsvarende måte gjelder bindende reguleringsplan eller byggetillatelse.

5.1.4. Vilkår

- a) Det må være nødvendig å fjerne, flytte, kutte, beskjære eller klippe vegetasjon for å sikre fri sikt eller fri ferdsel, eller av hensyn til vedlikehold av veien. Det er vegmyndigheten som avgjør om det er nødvendig etter en skjønnsmessig trafikk- og veifaglig vurdering av forholdene. Vurderingen skal følge norm for fri sikt i Vegnorm for Sør-Rogaland og Statens vegvesens håndbøker. Dersom frisisiktsoner er tegnet inn i bindende reguleringsplan, er vurdering gjennomført i forbindelse vedtakelse av planen.
- b) Det er bare vegetasjon mellom veien/fortauet og byggegrensen som omfattes. Byggegrensen fremgår av reguleringsplan. Hvis ikke byggegrense er regulert i plan, følger byggegrensen av vegloven § 29.
- c) Før kommunen utfører tiltaket må det være satt en rimelig frist for grunneier selv til å etterkomme pålegget, og fristen må ha utløpt uten at tiltak er gjennomført.
- d) Pålegget er ikke påklaget, eller klagen er behandlet og ikke tatt til følge.
- e) Dersom det er behov for å gjennomføre tiltaket til tross for klage, må nødvendigheten vurderes konkret i den enkelte sak ettersom inngrep i vegetasjon er vanskelig å reversere.

5.1.5. Prosedyre:

- b) Vegmyndigheten må varsle den ansvarlige før det kan fattes bindende vedtak om pålegg etter veil. § 31, jf. forvaltningsloven § 16. Varselet gis ved formelt brev og den ansvarlige skal gis mulighet til å uttale seg innen en fastsatt frist. Forhåndsvarslet skal gjøre rede for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at parten på forsvarlig måte kan vareta sine interesser. Varselet bør også oppfordre den ansvarlige til å gjennomføre det aktuelle tiltaket selv.
- c) Dersom den ansvarlige ikke etterkommer oppfordringen, og vegmyndighetene fremdeles finner det nødvendig å gjennomføre tiltak, fattes vedtak om pålegg om det aktuelle tiltaket innen en fastsatt frist. Fristen skal være rimelig. Saken skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jf. forvaltningsloven § 17. Pålegget skal begrunnes. Vurderingen av hva som er nødvendig ligger innenfor veimyndighetens frie trafikk- og veifaglige skjønn; dog underlagt forvaltningsrettslige begrensninger som habilitet og forbud mot usaklig forskjellbehandling, vilkårlighet og sterk urimelighet.
- d) Det må informeres om at dersom pålegget ikke etterkommes, kan veimyndighetene gjennomføre tiltaket uten grunneiers/brukers medvirkning (under forutsetning av at det er varselet om dette i pålegget).
- e) Det må informeres om at det kan kreves vederlag dersom betingelsen for det er tilstede.

- f) Pålegget kan påklages. Ved klage må det vurderes om klagen skal gis oppsettende virkning; dvs. om man skal avvente gjennomføring av tiltaket ved inngrep inntil klagen er ferdig behandlet.
- g) Dersom den ansvarlige ikke etterkommer pålegget, og pålegget ikke er påklaget, eller klagen ikke er tatt til følge, kan veimyndighetene etter fristens utløp, eller klagen er ferdig behandlet, utføre arbeidet selv.
- h) Det bør imidlertid sendes varsel til den ansvarlige i rimelig tid om når retting vil bli gjennomført av kommunen.
- i) Dersom det har vært gitt skriftlig melding til grunneier/bruker før tilstanden oppsto om tillatt vegetasjon, kan den ansvarlige ikke kreve vederlag. Hvis ikke melding er gitt, kan grunneier/bruker kreve vederlag/erstatning for eventuelle skader og ulempe som nedskjæring medfører; eventuelt vederlag dersom han/hun har gjennomført tiltaket selv.
- j) Bestemmelsen medfører ikke et automatisk krav om, eller plikt til å utbetale erstatning og vederlag. Erstatningen og vederlag forutsetter at det fremsettes et krav fra grunneier og kravet må dokumenteres og begrunnes. Det må foretas en selvstendig vurdering av om det er grunnlag for kravet. Blir man ikke enige om vederlag skal det fastsettes ved skjønn.

5.2. Fjerning av vegetasjon langs veien og i kryss etter naboloven og straffeloven

5.2.1. Om fremgangsmåten og typisk anvendelse

Fremgangsmåten følger nabolovens bestemmelser og kan benyttes dersom en ikke har kommet frem til en frivillig løsning under punkt 2 og 3. Prosedyren er enkelt dersom grunneier medvirker, men tungvinn dersom ikke. Anvendes typisk når trær langs veien er i så dårlig forfatning at det er fare for vindfall og derfor bør fjernes, eller innretninger er i så dårlig forfatning at de holder på å rase ut i veien.

Fordelen med bruk av naboloven er at retting skal skje for den ansvarliges regning. Med andre ord må grunneier/bruker selv betale for retting, og det kan ikke kreves vederlag/erstatning for skade og ulempe. Lovens virkeområde er videre ikke begrenset av byggegrensen. Imidlertid må tilstanden være ulovlig etter naboloven, og videre kan ikke kommunen gjennomføre retting uten grunneiers/brukers medvirkning.

Prosedyren er først og fremst anvendelig i ekstraordinære tilfelle.

5.2.2. Relevant lovverk

Som nevnt under punkt 4.2 er hovedregelen etter naboloven at ingen må ha noe som urimelige eller unødvendig er til skade eller ulempe på naboeiendommen; herunder noe som kan regnes som farlig. Og som hovedregel kan veiholder kreve av den som har vegetasjonen at slike ulovlige forhold blir rettet.

5.2.3. Hva kommunen har rett til å gjøre

- a) Kommunen kan kreve at den ansvarlige fjerner f.eks. trær og innretninger på naboeiendommen som urimelige eller unødvendig er til skade eller ulempe, eller utgjør en fare for den offentlige vei og fortau og ferdselen der.
- b) Kommunen kan imidlertid ikke foreta retting selv uten at grunneier har gitt samtykke eller uten bistand fra namsmyndighetene.
- c) Retting skal i utgangspunktet skje for den ansvarliges egen regning. Men kommunen kan tilby retting for egen regning, dersom de da får samtykke til å foreta retting for den ansvarlige.

5.2.4. Vilkår

- a) Vegetasjonen eller innretningen må medføre skade på, eller utgjøre en ulempe eller fare for veien eller fortauet eller ferdselen der.
- b) Og det må være urimelig eller unødvendig å ha denne tilstanden; det må foretas en vurdering av den såkalte «tålegrensen». (Dersom forholdet utgjør en fare, vil det som regel være urimelig eller unødvendig.)

5.2.5. Prosedyre

- a) Vegholder sender et formelt brev til den ansvarlige med krav om retting av det ulovlige forholdet. Det må begrunnes hvorfor forholdet er ulovlig - forbudet etter gl. § 2 og forholdet til trafiksikkerhet, trafikkavvikling eller veivedlikehold. Det må forklares konkret hva som må rettes, og det må settes en rimelig frist for retting. Fristen må gi den ansvarlig tid til å områ seg og tid til å gjennomføre rettingen. Retting skal skje for egen regning. Det må informeres om at dersom den ansvarlige ikke foretar retting selv, kan kommunen som vegholder søke å få de ulovlige forhold rettet etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven og for den ansvarliges regning.
- b) Kravet som sendes den ansvarlige er ikke et pålegg i forvaltningsrettslig forstand, og utgjør således ikke et vedtak etter forvaltningsloven. Beslutningen om å kreve retting, er således i utgangspunktet ikke gjenstand for klage. Vegholder opptrer imidlertid ikke som en ordinær grunneier, men som forvalter av offentlig infrastruktur; et forvaltningsansvar som følger av lov. Som et offentlig forvaltningsorgan vil de alminnelige regler for god forvaltningsskikk komme til anvendelse når man opptrer som sådan, og god forvaltningsskikk tilsier at klager blir vurdert og besvart innen rimelig tid
- c) Dersom den ansvarlige ikke etterkommer kravet, må vegholder eventuelt følge reglene om tvangsfullbyrdelse for å få gjennomført tiltaket, jf. tvangsloven § 13-14. Er det behov fra strakstiltak kan det tas ut midlertidig forføyning. **Tvangsfullbyrdelse/midlertidig forføyning innebærer en formell rettslig prosess. Ta kontakt med juridisk avdeling eller kommuneadvokaten.**

5.2.6. Ved umiddelbar fare for skade

- a) Dersom forholdet medfører umiddelbar fare for skade på veifarene eller veien/fortauet, kan vegholder gjøre tryggingstiltak etter reglene om nødrett i medhold av straffeloven § 17⁶.
- b) Det må foreligge en fare for skade, som ikke kan avverges på annen rimelig måte, og skaderisikoen som avverges må være vesentlig større enn den skade som påføres ved nødrettshandlingen.
- c) Nødrett fritar imidlertid ikke for erstatningsansvar hos den som utøver nødrett og kostander ved tiltak kan i utgangspunktet ikke belastes grunneier eller bruker av eiendommen med mindre disse kan bebreides for at nødsituasjonen oppsto.

5.3. Fjerning av byggverk, innretninger, ledninger mv. langs veien og i kryss etter veglova

5.3.1. Om fremgangsmåten og typisk anvendelse

Fremgangsmåten følger veglovas bestemmelser og benyttes dersom en ikke har kommet frem til en frivillig løsning under punkt 2 og 3. Veglova av 1963 («veil.») gir veimyndigheten hjemmel til

⁶ «En handling som ellers ville være straffbar, er lovlig² når

- a) den blir foretatt for å redde liv, helse, eiendom eller en annen interesse fra en fare for skade som ikke kan avverges på annen rimelig måte, og
- b) denne skaderisikoen er langt større enn skaderisikoen ved handlingen.»

gjennomføre retting uten frivillig medvirkning fra den ansvarlige eller namsmyndigheten (tvangsfullbyrdelse), men fremgangsmåten innebærer mer saksbehandling. Anvendes typisk for å få fjernet byggverk eller andre større innretninger, eksempelvis campingvogner, opplagringer, gjerde og murer o.l. på privat grunn mellom veien/fortauet og byggegrensen.

I motsetning til vegetasjon, er bygninger og innretninger innenfor byggegrensen generelt forbudt. Særskilt tillatelse er påkrevd.

5.3.2. Relevant lovverk

Veglova slår fast at det ikke er lov å plassere byggverk, murer og andre større innretninger m.m. innenfor byggegrensen uten særskilt tillatelse fra vegmyndigheten. Det samme gjelder for gjerder som hindrer fri sikt, jf. veglova § 30⁷. Særskilt tillatelse er også nødvendig for å ha ledninger og rør; enten over, under eller langs veien, jf. veglova § 32⁸. Byggegrensen følger av vedtatt reguleringsplan eller veil. § 29.

Dersom slike innretninger blir plassert eller endret i strid med ovennevnte regler, kan vegmyndigheten selv sørge for å rette på forholdet, jf. veglova § 36⁹. Den ansvarlige bærer kostnaden, med mindre han selv sørger for retting innen en fastsatt frist.

5.3.3. Hva kommunen har rett til å gjøre

- a) Innretninger som nevnt i veil. § 30 og § 32, herunder bygninger, murer og gjerder, kan fjernes eller flyttes for grunneiers kostnad om grunneier selv ikke gjør dette.
- b) Dersom det gjelder innretninger som er lovlig oppført eller plasser innenfor byggegrensen, typisk ved at de sto der før veien ble bygget eller det er gitt dispensasjon, kan veimyndigheten kreve dette fjernet eller flyttet mot erstatning, jfr. veil. § 37.

5.3.4. Vilkår

- a) Det gjelder en innretning som nevnt i veil. § 30 eller § 32.
- b) Disse innretningene ligger mellom veien/fortauet og byggegrensen.
- c) Det foreligger ikke tillatelse eller dispensasjon for oppføring; det er ikke oppført før det ble krav om tillatelse; det er oppført før byggegrensen eventuelt ble utvidet. Dette avklares med byggesak.
- d) Det er ikke et vilkår for rivning eller flytting at den ulovlige tilstand innebærer særskilt fare for veien/fortauet eller trafikken.

⁷ «Byggverk, her òg laus kiosk, opplag eller anna større innretning må ikkje¹ utan særskilt løyve plasserast innafor byggegrenser som er fastsette i eller med heimel i § 29.

Føresegnene i første ledd skal gjelde tilsvarende for vareramper, murar og liknande innretningar, for utsprengde og utgravne rom og for nettstasjonar og andre byggverk m.v. i tilknytning til leidningar som nemnde i § 32. Det same gjeld for gjerde som kan hindre fri sikt, dersom ikkje anna følgjer av §§ 44 flg. ...»

⁸ «Elektrisk eller annen kraftledning, telegraf- eller telefonledning, vass-, kloakk- eller annen ledning eller renne av alle slag, løypestreng, taubane eller privat skinnegang eller feste for ledning m.m. som nemnt, må ikkje² utan særskilt løyve leggest over, under, langs eller nærare offentlig veg³ enn 3 meter frå vegkant, målt vassrett. Dersom omsynet til trygg ferdsel, vegvedlikehaldet eller moglig seinare utbetring av vegen tilseier det, kan vegstyremakta⁴ for særskilt fastsatte strekningar sette ein større avstand, men ikkje større enn til byggegrensa⁵ for vedkomande veg. Desse reglane gjeld også dersom det i anna lov er gitt høve til å føre ledning eller renne over, under eller langs eigedomsområdet for offentlig veg.....»

⁹ «Blir byggverk eller anna innretning som nemnt i §§ 30 eller 32 plassert eller endra i strid med det som er fastsatt i eller med heimel i denne lova, kan innretninga takast bort, flyttast eller endrast. Den ansvarlege lyt då bere kostnaden, dersom han ikkje sjølv syte for å ta bort, flytte eller endre innretninga innan ein fastsett frist.»

5.3.5. Prosedyre

- a) Avklar om saken skal forfølges av byggesaksavdelingen eller vei; avhengig av om installasjonen faller inn under plan- og bygningslovens regler. NB! Plan- og bygningsmyndigheten har andre virkemidler tilgjengelig enn vegmyndigheten, og er mindre egnet til å få endret tilstanden raskt.
- b) Dersom vegmyndigheten forfølger saken må myndigheten varsle den ansvarlige – som oftest grunneier/bruker - før det kan fattes bindende vedtak om pålegg etter veil. § 30 eller § 32, jf. forvaltningsloven § 16. Varselet gis ved formelt brev og den ansvarlige skal gis mulighet til å uttale seg innen en fastsatt frist. Forhåndsvarselet skal gjøre rede for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at parten på forsvarlig måte kan vareta sine interesser. Pålegget bør også oppfordre den ansvarlige til å gjennomføre det aktuelle tiltaket selv.
- c) Dersom den ansvarlige ikke etterkommer oppfordringen, og vegmyndighetene fremdeles finner det nødvendig å gjennomføre tiltak, fattes vedtak om pålegg om det aktuelle tiltaket innen en fastsatt frist. Fristen skal være rimelig. Saken skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jf. forvaltningsloven § 17. Pålegget skal begrunnes. Vurderingen av hva som er nødvendig ligger innenfor veimyndighetens frie trafikk- og veifaglige skjønn; dog underlagt forvaltningsrettslige begrensninger som habilitet og forbud mot usaklig forskjellbehandling, vilkårlighet og sterk urimelighet.
- d) Det må informeres om at dersom pålegget ikke etterkommes, kan veimyndighetene gjennomføre tiltaket for den ansvarliges kostnad.
- e) Pålegget kan påklages. Ved klage må det vurderes om klagen skal gis oppsettende virkning; dvs. om man skal avvente gjennomføring av tiltaket ved inngrep inntil klagen er ferdig behandlet.
- f) Dersom den ansvarlige ikke etterkommer pålegget, og pålegget ikke er påklaget, eller klagen ikke er tatt til følge, kan veimyndighetene etter fristens utløp, eller klagen er ferdig behandlet, utføre arbeidet selv (under forutsetning av at det er varselet om dette i pålegget).
- g) Det bør imidlertid sendes varsel til den ansvarlige i rimelig tid om når retting vil bli gjennomført av kommunen.

5.4. Fjerning av vegetasjon og innretninger ved avkjørsler etter veglova

5.4.1. Om fremgangsmåten og typisk anvendelse

Fremgangsmåten følger veglovas bestemmelser og benyttes dersom en ikke har kommet frem til en frivillig løsning under punkt 2 og 3. Veglova av 1963 («veil.») gir veimyndigheten hjemmel til å gjennomføre retting uten frivillig medvirkning fra den ansvarlige eller namsmyndigheten (tvangsfullbyrdelse), men fremgangsmåten innebærer mer saksbehandling.

Anvendes typisk når vegetasjon må fjernes, beskjæres eller klippes på privat grunn for å sikre fri sikt ved avkjørsler. Men fremgangsmåten kan også benyttes til fjerning eller flytting av bygg, innretninger, murer m.m.

I motsetning til krav om fri sikt langs vei og i kryss, som er en byrde som ensidig pålegges eiendommene langs veien, har kravet om fri sikt i avkjørsler sitt grunnlag i en gjensidig nytte: Eiendommen får adkomst til/fra veien mot at adkomsten oppfyller visse krav til utforming. Vegholder har ansvar overfor alle brukere av veien at veien fungerer effektivt og at man kan ferdes trygt. Veiholder må derfor sette de vilkår for utforming av avkjørsler som de til enhver tid rådende forhold på veien krever; uavhengig av når tillatelse til avkjørsel ble gitt. I utgangpunktet kan ikke den som har avkjørselen kreve erstatning for nye eller skjerpede krav som pålegges i denne sammenheng.

5.4.2. Relevante lovregler

Veglova slår fast at avkjørsler skal bygges og vedlikeholdes i samsvar med de regler som vegmyndigheten fastsetter. Og vegmyndigheten har hjemmel til å fastsette særlige siktlinjer mellom veien/fortauet og avkjørselen; også utenfor de vanlig bygghensene om det finnes nødvendig, jf. veglova § 43 første ledd¹⁰.

Det er eieren eller brukeren av eiendommen som er ansvarlig for vedlikeholdet av avkjørselen, og dermed ansvarlig for å holde siktlinjene åpne.

Dersom vedlikeholdet ikke er forsvarlig kan vegmyndigheten sørge for vedlikehold som nødvendig for den ansvarliges regning, jf. veglova § 43 andre ledd¹¹. Det følger videre av avkjørselsforskriften at vegmyndigheten kan kreve innretninger og vekster som hindrer sikten blir fjernet uten vederlag. Vegmyndigheten kan la avkjørselen avbryte eller sperre dersom retting ikke er foretatt etter at det er gitt pålegg om det, jf. forskrift om alminnelig regler om bygging og vedlikehold av avkjørsler fra offentlig veg punkt 11¹² og 12¹³, jf. punkt 4 først og andre avsnitt¹⁴.

5.4.3. Hva kommunen har rett til å gjøre

- a) Gi grunneier et rettslig bindende pålegg om å fjerne eller klippe vegetasjon innenfor siktlinjene for å sikre fri sikt ved private avkjørsler som går ut i kommunal vei.
- b) Dersom grunneier/bruker ikke etterkommer pålegget kan kommunen selv sørge for å fjerne eller klippe vegetasjon. Med andre ord kan vegmyndigheten ta seg inn på privat eiendom å gjennomføre tiltak med hjemmel i veglova § 43.
- c) Kommunen kan alternativt velge å avbryte eller sperre avkjørselen.

5.4.4. Vilkår

- a) Det er vegetasjon som etter en veg- og trafikfaglig skjønnsmessig vurdering hindrer friskt fra avkjørselen og ut i den offentlige vei/fortau, uavhengig av om det er gitt særskilte bestemmelser om siktlinjer.
- b) Det er vegetasjon innenfor fastsatte siktlinjer.

¹⁰ «Avkjørsler skal byggast og haldast ved like i samsvar med reglar som Vegdirektoratet fastsetter. Så langt det ikkje er fastsett noko anna, skal desse reglane gjelde i staden for vilkår som tidligare måtte vere sette for løyve til avkjørsla. I reglane kan det fastsettast at det skal gjelde særlege frisiktlinjer mellom avkjørsla og den offentlige vegen. Om vegstyremakta finn det naudsynt, kan slike frisiktlinjer òg gjerast gjeldande utanom byggegrensene. Vegstyremaktene kan òg sette som vilkår for løyve til avkjørsler i det einkilde tilfellet at eigaren eller brukaren av avkjørsla syter for å halde fri sikt etter slike liner som er fastsette av vegstyremakta.....»

¹¹ «Eigaren eller brukaren av eiendommen er ansvarlig for vedlikehold av avkjørsler til eiendommen. Er vedlikeholdet ikkje forsvarlig, kan det, så langt det blir funne naudsynlig, gjerast på den ansvarlige sin kostnad.»

¹² «Dersom det ved avkjørselen med tilhørende rør eller stikkrenner oppstår mangler som ikke rettes innen en frist som regionvegkontoret fastsetter, kan regionvegkontoret la avkjørselen avbryte eller sperre eller la manglene utbedres for vedkommendes regning. Det samme gjelder om innretninger eller vekster som nevnt under punkt 4, ikke blir fjernet etter pålegg fra regionvegkontoret.»

¹³ «Regionvegkontoret kan kreve at innretninger og vekster som hindrer sikten i vegkrysset blir fjernet uten vederlag i samsvar med pkt. 4, annet avsnitt.»

¹⁴ «Avkjørselen må bygges slik at det er god oversikt i vegkrysset og slik at den fører til minst mulig ulempe for trafikken på den offentlige veg. Så vidt mulig skal avkjørselen legges vinkelrett på den offentlige veg. Regionvegkontoret kan kreve at innretninger og vekster som hindrer sikten i vegkrysset, blir fjernet uten vederlag. Er avkjørselen til bruk for veg åpen for alminnelig ferdsel, får veglovens bestemmelser om fri sikt i vegkryss anvendelse (lovens § 29, fjerde ledd, § 30, § 31).»

- c) Slike siktlinjer følger av vedtatt vegnorm for Jæren, eller de kan være fastsatt i den enkelte avkjørselstillatelse eller i reguleringsplan.

5.4.5. Prosedyre

- a) Vegmyndigheten må varsle den ansvarlige før det kan fattes bindende vedtak om pålegg etter veil. § 43 og avkjørselsforskriften, jf. forvaltningsloven § 16. Varselet gis ved formelt brev og den ansvarlige skal gis mulighet til å uttale seg innen en fastsatt frist. Forhåndsvarslet skal gjøre rede for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at parten på forsvarlig måte kan vareta sine interesser. Pålegget bør også oppfordre den ansvarlige til å gjennomføre det aktuelle tiltaket selv.
- b) Dersom den ansvarlige ikke etterkommer oppfordringen, og vegmyndighetene fremdeles finner det nødvendig å gjennomføre tiltak, fattes vedtak om pålegg om å gjennomføre det aktuelle tiltaket innen en fastsatt frist. Fristen skal være rimelig. Saken skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jf. forvaltningsloven § 17. Pålegget skal begrunnes. Vurderingen av hva som er nødvendig ligger innenfor veimyndighetens frie trafikk- og veifaglige skjønn; dog underlagt forvaltningsrettslige begrensninger som habilitet og forbud mot usaklig forskjellbehandling, vilkårlighet og sterk urimelighet.
- c) Det må informeres om at dersom dette ikke gjøres kan veimyndighetene gjennomføre tiltaket for grunneiers/brukers regning eller stenge/avsperre avkjørselen.
- d) Pålegget kan påklages. Ved klage må det vurderes om klagen skal gis oppsettende virkning; dvs. om man skal avvente gjennomføring av tiltaket ved inngrep inntil klagen er ferdig behandlet. Klagen behandles av kommunens eget klagenemd, og ikke av fylkesmannen.
- e) Dersom den ansvarlige ikke etterkommer pålegget, og pålegget ikke er påklaget, eller klagen ikke er tatt til følge, kan veimyndighetene etter fristens utløp, eller klagen er ferdig behandlet, utføre arbeidet selv. Vegmyndigheten kan også stenge avkjørselen, dersom det er varslet i vedtaket. Om det skal stenges eller gripes inne direkte på eiendommen må besluttes etter en vurdering av hvilket tiltak som er minst inngripende.
- f) Det bør sendes varsel til den ansvarlige i rimelig tid om når tiltak vil bli gjennomført av kommunen.
- g) Den ansvarlige kan belastes med kostnaden ved tiltaket under forutsetning av at det er varslet om dette i pålegget.

6. Hva kommunen ikke kan gjøre!

Utgangspunktet etter norsk lov er at ingen har rett til å utøve tvang overfor andre uten at slik tvang er hjemlet i lov, og i utgangspunktet er det bare politiet som kan utøve tvang.

Som nevnt over, har kommunen en rekke hjemler til å foreta tvangsinngrep overfor eiendommene langs veien for å sikre fri sikt og ferdsel. En må imidlertid ha klart for seg at disse hjemlene har en klare begrensning: Ingen andre tiltak enn det loven uttrykkelig gir adgang til, kan kommunen gjennomføres ved tvang. Med andre ord kan ikke kommune forsere spe rringer, tvinge til side en grunneier som vil sette seg til motverge eller skade grunneieres eiendom for øvrig. Det er forbudt, og kan medføre straffansvar for den ansvarlige.

Dersom kommunen skal iverksette tvangsklipping i henhold til lovlig og bindende vedtak, men opplever at arbeidet hindres, eller forsøkes hindret, skal politiet kontaktes for assistanse. Dersom politiet ikke har anledning til å stille, må arbeidet utsettes til et tidspunkt hvor politiet kan gi assistanse.